

УДК 336.531.2:338.432(477)

ІНВЕСТИЦІЇ В АГРАРНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ

Л.А. Миколаєнко, аспірант *

Висвітлено особливості інвестування в аграрний сектор України, визначено сучасні способи інвестування, обґрунтовано необхідність активізації державної політики щодо залучення іноземних інвестицій в економіку країни.

Інвестиції, іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, державна політика.

Дослідження проблем інвестування в економіку завжди перебувало в центрі уваги сучасної економічної науки. Це обумовлено, насамперед, тим, що інвестиції стосуються самих глибин основи господарської діяльності держави, визначаючи процес економічного росту загалом. А стабільна економіка держави – це запорука стабільності суспільства загалом.

Нині від ефективності інвестиційної політики залежать стан виробництва, рівень технічної оснащеності основних фондів підприємств, можливості структурної перебудови економіки, розв'язання соціальних і екологічних проблем. Інвестиції є основою для розвитку підприємств усіх форм власності, деяких галузей і економіки країни загалом.

Сучасну ринкову економіку неможливо уявити без інвестицій, які поширені як у промислово розвинутих країнах, так і у країнах, що розвиваються. Інвестиційна діяльність – вирішальний чинник усієї економічної політики держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розв'язання інвестиційних проблем української економіки останнім часом присвячується досить багато наукових праць. При дослідженні проблем інвестиційного забезпечення вагомих наукових результатів досягли вчені І.Л. Сазонець, С. Марченко, А.А. Пересада, Ю.В. та ін. Науковці з різних боків розглядали питання інвестування в аграрному виробництві, визначали необхідність втручання держави в інвестиційні процеси та пошук джерел фінансових ресурсів для вкладання у створення та придбання основних засобів для сільського господарства.

Мета дослідження – обґрунтування пропозицій щодо підвищення привабливості інвестиційного клімату.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення світового продовольчого постачання – питання, про яке часто говорять як про «продовольчу безпеку» – одну із чотирьох проблем, що критично впливає як на світ загалом, так і на її бізнес зокрема. Продовольче забезпечення зростаючого світового населення є основним глобальним завданням. Це завдання полягає у збільшенні продуктивності сільського господарства і забезпеченні поставок продовольства, доступного для всіх.

За оцінюванням FAO (Продовольча і сільськогосподарська організація Об'єднаних Націй), нині близько 900 млн населення світу не доїдає. До 2050 року чисельність світового населення сягне позначки 9,1 млрд, або збільшиться приблизно на 2,3 млрд. При цьому зростання відбудеться переважно у країнах, що розвиваються, з прискореною урбанізацією, що сприятиме зростанню частки міського населення з 50 % до 70 % у 2050 році. Також очікується зростання доходів населення, а це означає, що більше грошей витрачатиметься на продовольство.

Нині, у зв'язку із зростаючим попитом на продовольство у світі, на Україну покладаються особливі сподівання і відповідальність за збільшення виробництва. Протягом останніх років багато мовилося і писалося про особливий аграрний потенціал України, про її чорноземи, про зручне географічне розташування щодо експортних ринків, про розвинену інфраструктуру. Все це є міцною і потужною основою для розвитку конкурентоздатного аграрного сектору, який би не лише робив внесок у розвиток економіки і збагачення населення України, але і допомагав би розв'язанню проблем з продовольчою безпекою і недоїданням у світі. Слід зазначити, що Україна і справді поступово перетворюється на авторитетну країну на світовому аграрному і продовольчому ринках. Країна

посідає провідні місця у торгівлі зерновими й олійними культурами, експортує значні об'єми молочної продукції і соняшникової олії і т.д. [1].

Одним із прикладів є підписання угоди між Українським урядом, зернотрейдерами та Європейським банком реконструкції та розвитку. «Угода дає Україні унікальну можливість зміцнити позиції на світових ринках зерна та збільшити закордонні й українські інвестиції у власний аграрний сектор – заявив під час підписання угоди міністр аграрної політики України Микола Присяжнюк і додав:

Наш аграрний сектор важливий не лише для української економіки, а й для світового балансу продуктів харчування. Така можливість гарантувати світову продовольчу безпеку та стабільне постачання українського зерна на міжнародні ринки випадає раз на 100 років, і ми її використовуємо. Угода дає змогу співпрацювати у напрямках фінансування аграрного сектору та його лібералізації».

Проте не зважаючи на сприятливі природно-кліматичні умови, 20-річний досвід ринкових перетворень, продуктивність у сільському господарстві залишається нижчою за середні світові показники.

Безумовно, однією з причин повільного зростання продуктивності і виробництва аграрної продукції є непривабливий інвестиційний клімат, а саме – недостатньо прозоре, непослідовне і обтяжливе для бізнесу державне регулювання. Зважаючи на несприятливий інвестиційний клімат країни, не вдається залучити достатній об'єм інвестицій для стимулювання подальшого розвитку і зростання економіки, аграрному ж сектору не вдається повною мірою скористатися сприятливими природними умовами і високими світовими цінами на сільськогосподарську продукцію. Таку односторонню думку висловлюють представники як бізнесу, так і експерти.

На нашу думку, для інвестиційного забезпечення аграрного сектору економіки необхідна виважена державна підтримка. Держава має виконувати функції гаранта стабільності інвестиційного клімату завдяки проведенню регламентованої та передбачуваної податкової, амортизаційної, митної, цінової та кредитної політики.

Послідовна системна інвестиційна політика, що має на меті формування прибуткових підприємств в аграрному секторі, дасть змогу створити передумови для виробництва конкурентної продукції, структурної перебудови АПК та розвитку сільського господарства.

У сучасних умовах підприємства агропромислового комплексу поставали перед проблемою накопичення власного капіталу для здійснення або модернізації виробництва.

Нерозв'язаними залишається питання отримання довгострокових позичок у комерційних банках. Водночас в агропромисловому виробництві простежується тенденція скорочення обсягів фінансових ресурсів у господарствах усіх форм власності. Внаслідок цього сформований раніше ресурсний потенціал, насамперед, у сільському господарстві, рік у рік вичерпується. Фактичні терміни експлуатації більшості основних засобів у 3 рази перевищують нормативні [2].

Нині в аграрному секторі простежується стійка тенденція старіння виробничих потужностей. Останніми роками значно знизився рівень оновлення та поповнення підприємств сільськогосподарською технікою. У зв'язку зі щорічним зменшенням кількісного складу машинно-тракторного парку та його балансової вартості у сільськогосподарських підприємств зменшуються можливості використання амортизаційних відрахувань для оновлення основних засобів. Крім того, тільки незначна частина цих коштів спрямовується на закупівлю техніки. Практично вся сума йде на поповнення оборотних коштів у зв'язку з їх дефіцитом.

Загалом сільське господарство України позиціонується як прибуткове. За офіційними даними Держкомстату України, середній рівень рентабельності сільського господарства в Україні в 2012 році становив 18 %. Слід також зауважити, що у 2012 році АПК стало бюджетоутворюючою галуззю, вона наповнила державну скарбницю понад 42 мільярди гривень.

Сільське господарство, однак, поки що посідає незначне місце у пріоритетних напрямках залучення інвестицій в економіку України. Якщо зважати на те, що харчова промисловість одержує сировину від сільського господарства, то інвестиційна привабливість сільського господарства більше виражає себе через розвиток харчової та легкої промисловості.

За умови обмеження інвестиційних ресурсів одним із основних завдань держави є визначення пріоритетних сфер інвестування. В Україні, як і у багатьох інших державах, пріоритетність інвестування визначається територіями, на яких формуються спеціальні економічні зони (СЕЗ), та об'єктами, розміщеними на цих територіях.

В Україні створено 11 спеціальних економічних зон (СЕЗ) та запроваджено спеціальний режим інвестиційної діяльності на 66-ти територіях пріоритетного розвитку (ТПР) у 9-ти регіонах країни, створено 8 технопарків. Території СЕЗ мають достатньо високу інвестиційну привабливість та наявний в них сприятливий клімат для розвитку підприємництва і розміщення іноземних інвестицій в АПК, що зумовлено встановленням пільгового режиму оподаткування, а також пільгових митних тарифів на імпортування та експорт готової продукції [3].

Проте стимулюючи підприємницьку діяльність, створення зон не розв'язує всіх економічних проблем. Тільки завдяки виваженому державному регулюванню в рамках довгострокових програм, які враховують всі аспекти економіки (відносини власності, структуру господарства, ринкові відносини, інфраструктуру, соціальну сферу), можливо досягти позитивних результатів.

Україна має низку чинників, які приваблюють іноземних інвесторів місткий ринок, низька ціна робочої сили, вигідне географічне положення, сприятливі кліматичні умови. Нині для економіки нашої країни важливе значення має підвищення конкурентоспроможності виробництва й на цій основі збільшення обсягу інвестицій.

Починаючи з 1997 року, простежується чітка тенденція до збільшення обсягів вкладень в економіку держави. Серед регіонів провідні місця за обсягами інвестицій посідають м. Київ, Дніпропетровська, Київська,

Запорізька, Донецька, Одеська, Львівська, Харківська області та Автономна Республіка Крим. У переліку тих, що лишаються позад Чернівецька, Хмельницька, Луганська, Чернігівська, Волинська області. У зазначені регіони спрямовано 78,5 % обсягу інвестицій.

Слід зазначити, що лідерство м. Києва пояснюється тим, що зареєстровані у столиці інвестиції вкладаються в інші регіони, тобто при оцінці регіонального аспекту необхідно зважати на чинник штучного перерозподілу інвестицій між регіонами.

Останніми роками сталося поступове економічне піднесення в усіх регіонах України, навіть у слаборозвинутих областях, таких, як, наприклад, Херсонська і Кіровоградська. Крім того, у деяких регіонах вплив стримуючих чинників надто різний. Наприклад, основною перешкодою для залучення інвестицій в Одеську та Запорізьку області є нестача сировини, для Тернопільської та Вінницької – відсутність налагодженої системи збуту продукції [4].

Для іноземних інвесторів виняткове значення має визначення пріоритетів інвестиційної діяльності та вибір найефективнішого напрямку. Так, інвестиції Кіпру спрямовуються у такі сфери і галузі, як харчова промисловість і переробка сільськогосподарських продуктів, торгівля, машинобудування, транспорт, освіта. Нідерланди пріоритетними вважають машинобудування, харчову промисловість. Прямі інвестиції Франції надходять у такі галузі – харчова промисловість і переробка сільськогосподарських продуктів, сільське господарство, мисливство та лісове господарство. Інвестиції Молдови спрямовуються у добувну промисловість, торгівлю, відпочинок і туризм.

У структурі інвестицій в економіку України важливе місце мають прямі іноземні інвестиції. Незважаючи на невелику частку у загальних інвестиціях, вони мають чималий вплив на її розвиток.

Пріоритетними напрямками капіталовкладень є: введення в дію тваринницьких приміщень, будівництво елеваторів, оптово-роздрібних ринків сільськогосподарської продукції, заводів з альтернативних видів палива, зведення теплиць закритого ґрунту, будівництво комбікормових, силосних та сінажних споруд; рекультивація земель.

У 2012 році в економіку України іноземні інвестори вклали 6,013 млрд дол. США прямих інвестицій, що на 7,2 % менше від показника за 2011 рік (6,480 млрд дол.).

Загальний обсяг внесених з моменту інвестування в економіку України прямих іноземних інвестицій на 1 січня 2013 року становив 54,462 млрд дол., що на 8,2 % більше порівняно з обсягами інвестицій на початок 2012 року, і з розрахунку на одного українця становить 1 199 дол.

Інвестиції надходили зі 130 країн світу.

Основними країнами-інвесторами України залишаються Кіпр – 17,275 млрд дол., Німеччина – 6,317 млрд дол., Нідерланди – 5,169 млрд дол. і Російська Федерація – 3,786 млрд дол.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, спрямованих в українську промисловість, становить 17,167 млрд дол. (31,5 % загального обсягу), у фінансовий сектор – 16,106 млрд дол. (29,6 %).

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал і боргові інструменти) на 1 січня 2013 р. становив 64,044 млрд дол.

Динаміка росту прямих іноземних інвестицій наведена на рис.1. [5].

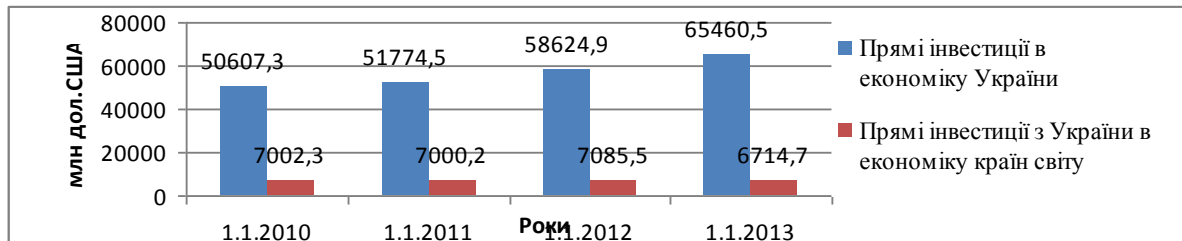

Рис.1. Прямі іноземні інвестиції України (на початок року)

Аналізуючи дані, наведені на рис. 1 ми можемо сказати, що з кожним роком інвестиції в Україну збільшуються і вона стає все більш цікавою для іноземних інвесторів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, можна зауважити, що на даному етапі інвестиційна політика держави перебуває у стані активного впровадження. Для залучення іноземних інвестицій в економіку України сформувалися як позитивні, так і негативні чинники.

Так, до позитивних можна віднести те, що на законодавчому рівні практично не існує обмежень щодо обсягу іноземних вкладень, створено кращі умови для репатріації капіталів та переказу прибутків, підприємствам з іноземними інвестиціями дозволено застосовувати метод прискореної амортизації із збільшенням чинних норм не більше ніж у два рази.

Проте багато потенційних іноземних інвесторів утримуються від інвестування в аграрний сектор України, мотивуючи це, насамперед, нестабільністю законодавства у державі, надмірним податковим тиском, неготовністю більшості українських партнерів дотримуватися договірних зобов'язань, нечіткою роботою судової системи, недостатньо розвинутою інфраструктурою села (дороги, зв'язок, комунікації), недостатньою розвинутою мережею комерційних банків, їх філіалів, кредитних спілок у сільській місцевості та іншими фактами, що формують інвестиційний клімат держави.

Список літератури

1. Абрамович І. А. Напрямки активізації державної політики щодо залучення іноземних інвестицій в економіку України / І.А. Абрамович // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – № 1. – С. 16–19
2. Інвестиційна політика в аграрному секторі України: проблеми та заходи щодо їх вирішення / Кобець М., Пугачов М., Сеперович Н. та ін.; за ред. Суханова Б. // Проект «Аграрна політика для людського розвитку». – К.: Україна, 2003. – 43 с.
3. Орликовський М.О. Оцінка інвестиційної привабливості аграрного виробництва регіону / М.О. Орликовський // Економіка АПК. – 2007. – № 1. – с. 94-98.

4. Федоренко Ф. Інвестиції та економіка України / Ф.Федоренко // Економіка України. – 2007. – № 5. – С. 12–16
5. <http://economics.unian.net>

Освещены особенности инвестирования в аграрный сектор Украины, определены современные способы инвестирования, обоснована необходимость активизации государственной политики привлечения иностранных инвестиций в экономику страны.

Інвестиції, іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, державна політика.

The article highlights the peculiarities of the investments to agricultural sector of Ukraine and modern ways of investments. The article justifies necessity of activation governmental policy off origin investment in to country economy attraction.

Investment, foreign investment, investment climate, public policy.